

Súd: Krajský súd Trenčín  
Spisová značka: 19Co/42/2014  
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3513203167  
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 01. 2015  
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Beáta Čupková  
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2015:3513203167.1

## Rozhodnutie

Krajský súd v Trenčíne v právnej veci navrhovateľa CD M., s.r.o., so sídlom X. S. M., F. XXXX/XXa, XXX XX J. 3, O. K., právne zastúpeného O. J., s.r.o., so sídlom D. 4, L., IČO 36 864 421, proti odporkyni F. K., bytom S. XXXX/X, X. H. nad Y., o zaplatenie 692,63 Eur s príslušenstvom, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom zo dňa 09. septembra 2013 č.k. 7C/275/2013-35, takto

### rozhodol:

Rozsudok okresného súdu zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

### odôvodnenie:

Okresný súd napadnutým rozsudkom zamietol v celom rozsahu návrh, ktorým sa navrhovateľ ako majiteľ zmenky nadobudnutej indosamentom od spoločnosti J., s.r.o. domáhal voči odporkyni ako vystaviteľovi vlastnej zmenky nároku na zaplatenie zmenkovej sumy vo výške 692,63 Eur, zmenkového úroku vo výške 0,25% denne zo sumy 692,63 Eur od 28.04.2010 do zaplatenia, 6% ročného úroku zo zmenkovej sumy 692,63 Eur od 02.08.2010 do zaplatenia, zmenkovú odmenu vo výške 1/3% zmenkovej sumy, teda 2,31 Eur a trovy konania. Návrh bol uplatnený procesným postupom podľa Nariadenia (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej Nariadenie). Svoje zamietavé rozhodnutie z právneho hľadiska odôvodnil poukázaním na čl. I § 75, § 77 ods. 1, § 10, § 11 ods. 1, § 14 ods. 1, § 17, § 5 ods. 1, 2, § 48 ods. 1 bod 1, 2 zákona č. 191/1950 Zb. o zmenkách a šekoch (ďalej len ZŠZ), ďalej § 37, § 39, § 52 ods. 1, 2, 3, 4, § 53 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka, ako aj § 265 Obchodného zákonníka. Z vykonaného dokazovania zistil, že žalovaná zmenka obsahuje pod zmenkovou sumou text: "zmenkový úrok 0,25% denne od 28. apríla 2010". Takto formulovanú úrokovú doložku na zmenke posúdil ako neúčinnú v zmysle čl. I § 5 ods. 2 zák. č. 191/1950 Z.z. o zmenkách a šekoch z dôvodu jej nejasnosti a nezrozumiteľnosti. Z návrhu na začatie konania vyplýva, že malo ísť o úrokovú doložku na zmenke v zmysle čl. I § 5 ods. 1 zák. č. 191/1950 Z.z. o zmenkách a šekoch. Napriek tomu bol v tejto doložke dohodnutý "Zmenkový úrok", pričom ide o zvláštny prípad úroku, ktorý do istej miery plní funkciu úrokov z omeškania, a najmä ktorého výška je zákonom stanovená na 6%. Nie je možné posúdiť zákonnosť výšky dohodnutého zmenkového úroku, nakoľko nie je zrejmé, či mal byť v úrokovej doložke na zmenke dohodnutý riadny úrok zo zmenkovej sumy alebo zmenkový úrok. Preto mal za to, že v prípade, ak by dohoda o zmenkovom úroku na žalovanej zmenke predstavovala úrok podľa čl. I § 5 ods. 1 zák. č. 191/1950 Z.z. o zmenkách a šekoch, bola by takáto úroková doložka neplatná v zmysle § 39 Obč. zák. z dôvodu jej rozporu s dobrými mravmi s ohľadom na dohodnutú výšku 0,25% denne. Z dôvodu neúčinnosti úrokovej doložky na žalovanej zmenke tiež nevznikla odporkyni povinnosť platiť na žalovanej zmenke uvedený zmenkový úrok 0,25% denne čo predstavuje 91,25% ročne. Zároveň považoval za potrebné prihliadnúť na to, že drobné úvery si berú sociálne slabší jednotlivci a akékoľvek násobky dlhu spôsobované neprímeranými sankciami veľmi vážne zasahujú do rozpočtov takýchto ľudí. Upozornil, že neprímeranou, a preto odporujúcou dobrým mravom, je taká výška úrokov dojednaná podľa § 658 ods. 1 Obč. zák., ktorá podstatne presahuje úrokovú mieru v dobe dojednania obvyklú, určenú najmä s prihliadnutím k najvyšším úrokovým sadzbám, uplatňovaným bankami pri poskytovaní úverov alebo pôžičiek. Čo sa

týka splatnosti zmenkovej sumy, mal za to, že náležitosťou predmetnej zmenky musí byť údaj splatnosti. Zmenky s inou dobou splatnosti ako upravuje zákon alebo so splatnosťou postupnou sú neplatné. Predmetná zmenka má v druhom odstavci splatnosť uvedenú "zaplatím za túto zmenku pri predložení", čo je prvý prípad splatnosti. V piatom odstavci, druhý riadok, má splatnosť stanovenú "na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia". Zohľadniac uvedené dospel k záveru, že sa jedná o neurčitý údaj splatnosti, resp. splatnosť postupnú. Označil za zrejmé, že spôsob uvedenia splatnosti zmenky ustanovuje výslovne zákon a v prípade výslovného použitia iným spôsobom je absolútne neplatné. V danom prípade je zmenka vystavená " na platenie pri predložení v lehote 4 rokov od vystavenia " nie je možné pri vystavení povedať, kedy bude skutočne splatná, ktorým dňom nastane splatnosť. Teda ten, kto má zmenku zaplatiť, ju uvidí a tým sa stáva ihneď splatnou. Zmenka je pre odporkyňu neprimerane zaťažujúca, pretože musí nepretržite mať zaistené, že bude nutné zmenku vyplatiť. Poukázal na dátum vystavenia zmenky dňa 08.09.2009, pričom zmenkový úrok je žiadaný od 28.04.2010, teda 7 mesiacov po vystavení zmenky. V prípade, že navrhovateľ predloží odporkyňu zmenku pred dátumom 28.04.2010, nie je zrejماً výška zmenkového úroku. A navyš, aj dohodu o úroku vo výške 0,25% od 28.04.2010 považoval za neplatnú, nakoľko len v zmenke na nahliadnutie alebo na určitý čas po nahliadnutí môže výstavca ustanoviť zúčtenie zmenkovej sumy, kým v iných prípadoch splatnosti úročenie zmenkovej sumy nie je možné. V danej súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 26.01.2011, č.k. 1 Obdo 59/2010. Skonštatoval, že žalovaná zmenka zabezpečuje splnenie záväzku odporcu zo Zmluvy o úvere, ktorú veriteľ J., s.r.o., uzatváral ako dodávateľ v rámci svojej obchodnej činnosti (§ 52 ods. 3 Obč. zák.). Túto skutočnosť považoval za zrejmu z výpisu z obchodného registra a tiež z rozhodovacej činnosti súdu, keďže veriteľ vystupoval v obdobných veciach opätovne. Odporkyňu, ktorá predmetnú zmluvu o úvere uzavrela ako dlžník - fyzická osoba, nepodnikateľ, a ktorá je tiež vystaviteľom žalovanej zmenky, považoval za spotrebiteľa v zmysle § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka. V danej súvislosti zdôraznil, že zmenkový veriteľ a zmenkový dlžník sú formálne v právne rovnakom postavení, ale faktická situácia je odlišná. V danom prípade je zmenka využívaná vo vzťahu k subjektu (k spotrebiteľovi), od ktorého nemožno spravodlivo očakávať hlbšie znalosti o zmenkovom práve, čo môže mať pre neho fatálne následky. Zneužívaním inštitútu zmenkového práva dochádza podľa jeho názoru k ohrozeniu právnej istoty spotrebiteľa a k neprimeranému zvýhodneniu jednej zo zmluvných strán. Poukazujúc na § 39 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého je neplatný právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom, považoval žalovanú zmenku aj z tohto pohľadu za neplatnú, a preto návrh v celom rozsahu zamietol. Odporkyňa si právo na náhradu trov konania neuplatnila, hoci toto jej v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. vzniklo, pričom ani v konaní nebol preukázaný vznik trov konania na jej strane, preto odporkyňu náhradu trov konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie navrhovateľ, ktorý žiadal napadnutý rozsudok zmeniť a návrhu vyhovieť. Podanie riadneho opravného prostriedku odôvodnil poukázaním na § 205 ods. 2 písm. a), b) a f) O.s.p., keď mal za to, že v prejednávanej veci došlo zo strany súdu prvého stupňa k porušeniu práva Európskej únie, konkrétne čl. 4, 5 a 7 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktoré má všeobecnú povahu, je záväzné vo všetkých svojich častiach a priamo aplikovateľné v Slovenskej republike. Poukázal na to, že odporca nedoručil súdu odpoveď (čl. 5 ods. 3 alebo 6 Nariadenia), no prvostupňový súd i tak nariadil pojednávanie a nevydal rozsudok, čo je v rozpore s čl. 7 ods. 3 Nariadenia, podľa ktorého, ak sa súdu nedoručí odpoveď dotknutej strany v stanovenej lehote, súd vydá rozsudok, ktorým rozhodne o pohľadávke alebo protipohľadávke. Súdu vytýkal, že vychádzal z domnienky, že každý vzťah, v ktorom vystupuje spoločnosť J., s.r.o., je vzťahom zo zmluvy o úvere. Túto domnienku označil za dohad, na ktorom v právnom štáte nemožno založiť rozhodnutie. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia považoval za zrejmé, že nebolo vykonané také dokazovanie, z ktorého by vyplývalo, že predložená zmenka má akýkoľvek vzťah s iným záväzkovým vzťahom pôvodného majiteľa zmenky s odporcom. Napriek uvedenému však súd z tohto záveru vychádzal a založil na ňom svoje rozhodnutie. Mal za to, že predpokladom vydania rozsudku v prejednávanej veci bolo výlučne predloženie originálu zmenky, ktorá je listinným cenným papierom inkorporujúcim v listine ako takej samo právo navrhovateľa. Zdôraznil, že odporca mohol na základe čl. 5 ods. 3 a ods. 6 Nariadenia vzniesť námietky voči zmenke, ak tak však neurobil, musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej Nariadením. Vyjadril preto presvedčenie, že k rozhodnutiu dospel súd prvého stupňa na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Poukázal na to, že je majiteľom zmenky na základe indosamentu a nie je účastníkom akéhokoľvek spotrebiteľského vzťahu, pričom dôvodil, že zmenka je samostatným

abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy, preto ju nie je možné spájať či podmieňovať inými okolnosťami, než sú na zmenke uvedené. Toto prvostupňový súd ignoroval a ustanovenia Zákona zmenkového a šekového č. 191/1950 Sb. (ZŠZ) neaplikoval a nezaoberal sa tak vôbec predmetom sporu. Predovšetkým ignoroval § 17 ZŠZ, podľa ktorého, kto je žalovaný zo zmenky, nemôže robiť majiteľovi námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k vystaviteľovi alebo k predošlým majiteľom, okrem ak majiteľ pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka. V zmenkových vzťahoch tak odporca nie je oprávnený vznášať voči majiteľovi zmenky tzv. kauzálne námietky z vlastných vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Ak táto obrana nie je dovolená odporcovi, o to menej môže vzísť priamo zo strany súdu, v súvislosti s čím poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Obo 3/2008 zo dňa 22. októbra 2008. V danom prípade bolo podľa jeho názoru následkom nesprávne rozhodnutie vo veci, keďže súd porušil poučovaciu povinnosť súdu prekročením § 5 ods. 1 O.s.p., porušil ustanovenia o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov a prihliadol na skutočnosti a dôkazy, na ktoré nebolo možné prihliadnuť, pretože nemali byť v sporovom konaní vedenom podľa Nariadenia vykonané bez návrhu. Vychádzajúc z rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22.08.2002 sp. zn. 25 Cdo 1839/2000 mal za to, že vzhľadom na úplnú samostatnosť, oddelenosť, nezávislosť zmenkového vzťahu nie je možné hovoriť o tom, že zmenka je zmenkou podľa zákona o spotrebných úveroch a že tomuto zákonu odporuje. Zmenka uplatnená v tomto konaní má podľa jeho názoru všetky zákonom predpísané náležitosti, preto ide o platnú zmenku, čo zároveň zakladá dôvodnosť uplatneného nároku. Napadnuté rozhodnutie označil za prekvapivé, uviedol, že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom aj tým, že došlo k zásadnému porušeniu zásady kontradiktórnosti. Súd totiž založil svoje rozhodnutie na skutočnostiach, dôkazoch a právnych argumentoch, ku ktorým sa navrhovateľ nemohol vyjadriť s cieľom ovplyvniť súdne rozhodnutie vo svoj prospech. Zdôraznil, že zásada kontradiktórnosti zahŕňa právo účastníkov konania oboznamovať sa a vyjadrovať sa k právnym dôvodom uplatňovaným súdom ex offio, na ktorých chce súd založiť svoje rozhodnutie. Mal za to, že zo znenia predloženej zmenky nevyplýva žiaden rozpor v splatnosti, na ktorý poukazoval súd prvého stupňa, preto jeho záver považoval za nesprávny, vyplývajúci z nesprávneho právneho posúdenia veci. V danej súvislosti konštatoval, že splatnosť predloženej zmenky nastáva len predložením na platenie, ktoré možno vykonať v lehote 4 rokov od jej vystavenia. Na podporu svojej argumentácie spomenul uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 10Co/79/2013 zo dňa 05.09.2013, ktoré bolo vydané v skutkovo a právne zhodnej veci navrhovateľa.

Odporca sa k podanému odvolaniu nevyjadril.

Krajský súd v Trenčíne preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 O.s.p. v rozsahu podaného odvolania a jeho dôvodov a dospel k záveru, že rozsudok okresného súdu je potrebné zrušiť podľa § 221 ods. 1 písm. f), a podľa ods. 2 cit. zákonného ustanovenia vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Rozhodol bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 O.s.p..

Pre riešenie všetkých zásadných otázok súdnej veci je potrebné poznať jej základné východiská a mať ich neustále na zreteli, pretože sú pre postup súdu v konaní a pre jeho rozhodovanie určujúce. V prvom rade je to povaha uplatneného nároku. Z návrhu je bez pochybností zrejmé, že navrhovateľ uplatňuje nároky na peňažné plnenia z vlastnej zmenky, a to na zmenkovú sumu, úrok, a zákonný šesťpercentný úrok. Ďalej uvedené sa vzťahuje na zmenku všeobecne, prípadne v špecifikách na zmenku vlastnú. Zmenka je samostatným právnym dôvodom (titulom) vzniku práv a povinností, tak ako je ním v iných prípadoch napríklad priamo zákon, zmluva, delikt, konštitutívne rozhodnutie súdu a pod. Zmenka nie je právnym úkonom. Je listinným cenným papierom, ktorý vzniká na základe právneho úkonu. Vzhľadom na uvedenú povahu samostatného právneho dôvodu, vyplývajú práva zo zmenky vždy bez ďalšieho iba zo samotnej zmenky. Preto iba zmenka, teda nič viac ako samotná listina náležitého obsahu, je vždy dostatočná na preukázanie práv z nej vyplývajúcich. Súčasne sú požiadavky na obsah platnej zmenky natoľko minimálne, že na nej nemusí byť uvedené prečo k jej vzniku došlo, nemusí byť teda uvedený hospodársky dôvod (kauza) jej vzniku. V tom spočíva abstraktnosť tohto cenného papiera. Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ majiteľ zmenky uplatní na súde práva zo zmenky a predloží platnú zmenku, vznik nároku zo zmenky tým preukáže.

Ďalší zásadný aspekt veci spočíva v špecifikách procesného postupu, na základe ktorého bol nárok uplatnený a vo veci konané. Nariadenie upravuje osobitný procesný postup, ktorého cieľom je zjednodušené uplatnenie nárokov s nízkou hodnotou sporu v cezhraničných sporoch. Nie je však procesnou úpravou úplnou a izolovanou. Z povahy prameňa tohto právneho predpisu ale aj z jeho

výslovného znenia (čl. 19 Nariadenia) vyplýva vzťah jeho špeciality k lex fori, teda k procesnému predpisu štátu konajúceho súdu, v tomto prípade k O.s.p. Všetky Nariadením neupravené otázky sa teda riešia podľa O.s.p. Osobitne je potrebné poukázať, že ako každý procesný predpis, aj Nariadenie je v prvom rade prostriedkom k dosiahnutiu spravodlivého súdneho rozhodnutia.

Z obsahu spisu vyplýva, že výpis z obchodného registra a zistenia z vlastnej úradnej činnosti, ktoré pre potreby rozhodnutia použil súd prvého stupňa, nenavrhol ako dôkaz žiaden z účastníkov. Pred rozhodnutím vo veci účastníkov žiadnym spôsobom neupovedomil, že tieto dôkazy mieni vykonať a k akým rozhodujúcim skutočnostiam majú byť vykonané, teda že nimi mieni zisťovať, či nebol pôvod zmenky v spotrebiteľskom vzťahu. Právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom je pritom súčasťou práva na súdnu ochranu, ako ústavou zaručeného základného práva (čl. 48 ods. 2 Ústavy). Porušenie procesných práv, ktoré svojou intenzitou zasahuje do základných práv účastníka súdneho konania je vždy odňatím možnosti konať pred súdom. Možnosť vyjadriť sa k dôkazom je súčasne daná aj Nariadením, ktoré ukladá súdu jednak povinnosť zaslať návrh na vyjadrenie odporcovi, ale obsahuje aj právo repliky navrhovateľa na vyjadrenie odporcu (čl. 5 ods. 2 a ods. 4 Nariadenia). Keďže je daná povinnosť súdu oboznamovať účastníkov s vyjadreniami protistrany, a teda aj s jej dôkaznými návrhmi a listinnými dôkazmi samotnými (Nariadenie používa pojem - podporné dokumenty), musí táto povinnosť vo vzťahu k dôkazom platiť aj pre súd, pokiaľ rozhodne o vykonaní dôkazov a vykoná ich ex offa. Keďže navrhovateľovi nebolo umožnené vyjadriť sa k dôkazom vykonaným ex offa súdom, bola mu odňatá možnosť konať pred súdom, a preto krajský súd napadnutý rozsudok zrušil a vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Okresný súd tiež vec nesprávne právne posúdil. Nesprávne právne posúdenie veci je mylná aplikácia (a výklad) právnej normy na zistený skutkový stav alebo použitie právnej normy, ktorú na skutkový stav vôbec nemožno použiť. V tomto smere pochybil okresný súd v tom, že na zmenke uvedený údaj "na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia" považoval za určenie splatnosti. Tu je potrebné sa stotožniť s navrhovateľom, že uvedený údaj nie je údajom splatnosti, ale určením dlhšej ako zákonnej jednoročnej lehoty na predloženie vistazmenky v súlade s § 34 ods. 1 ZŠZ, podľa ktorého je zmenka na videnie zročná pri predložení. Musí byť predložená na platenie do jedného roku od dáta vystavenia. Vystaviteľ môže túto lehotu skrátiť alebo určiť lehotu dlhšiu.

I keď navrhovateľ neuvádza ďalší odvolací dôvod odkazom na § 205 ods. 2 písm. d) O.s.p., z obsahu odvolania je zrejma námietka, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Toto pochybenie spočíva predovšetkým v nesprávnom postupe súdu prvého stupňa pri hodnotení výsledkov dokazovania. Dôsledkom je to, že okresný súd berie do úvahy skutočnosti, ktoré z dôkazov nevyplývajú alebo neboli účastníkmi prednesené, prípadne neprihliada na skutočnosti, ktoré boli preukázané či vyplývajú z prednesov účastníkov. Nesprávne skutkové zistenia môžu byť aj výsledkom logických rozporov pri hodnotení dôkazov s osobitným zreteľom na závažnosť, zákonnosť a pravdivosť získaných poznatkov. Pod tento odvolací dôvod spadá záver súdu prvého stupňa, že zmenka má pôvod v spotrebiteľskom vzťahu medzi spoločnosťou J., s.r.o. a odporkyňou. Z dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa takýto záver skutočne jednoznačne nevyplýva. Z výpisu z obchodného registra a úradnej činnosti súdu sa môže javiť ako možný, či nanajvýš ako pravdepodobný, no preukázať sa z uvedených dôkazných prostriedkov jednoznačne nedá. Ako uvádza navrhovateľ, v činnosti spoločnosti J., s.r.o. mohli prichádzať do úvahy nielen právne vzťahy so spotrebiteľmi a z ničoho nevyplýva, že tu posudzovaný právny vzťah práve takýmto iným vzťahom nie je. Pokiaľ súd pre účely rozhodnutia vo veci samej prevzal konštatovanie spotrebiteľského vzťahu ako skutkové zistenie z rozhodnutia krajského súdu o príslušnosti, nebol jeho postup správny. Pre účely rozhodnutia o príslušnosti postačovala pravdepodobnosť danosti takéhoto vzťahu a nebolo potrebné a ani efektívne túto skutočnosť preukazovať do takej miery, ako je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci samej. Pokiaľ však bude súd prvého stupňa v ďalšom konaní považovať pôvod zmenky v spotrebiteľskom vzťahu za rozhodujúci, a z doterajšieho konania sa danosť významu tejto otázky javí, nie je vykonanie dôkazov vylúčené. To ani ako dokazovanie ex offa, no vždy len za predpokladu, že bude vykonané náležitým postupom bez porušenia práva účastníkov na vyjadrenie k dôkazom. Akékoľvek dokazovanie však musí zohľadňovať špecifikum uplatneného nároku, ako nároku zo zmenky. Ako bolo uvedené, platná zmenka je dostatočným dôkazom o vzniku zmenkového záväzku. V konaní však môže byť preukázané aj to, že tento záväzok na strane odporcu neexistuje, čo platí napokon všeobecne a nie len v prípade záväzku zo zmenky. Dôvod neexistencie záväzku na strane odporcu môže byť rôzny (napr. zánik záväzku alebo nedostatok vecnej legitímácie odporcu). V prípade zmenky môže nastať aj situácia,

že nárok je uplatnený z platnej zmenky a proti tomu, kto má podľa nej plniť, no napriek tomu zmenka túto osobu nezaväzuje. To v prípade nedostatku v hospodárskom dôvode (ďalej tiež kauza) zmenky. Vyššie bolo uvedené, že zmenka pre svoju povahu abstraktného cenného papiera nemusí obsahovať kauzu, teda dôvod prečo vznikla. To však neznamená, že by takýto dôvod vôbec neexistoval. Sotva by totiž niekto podpísal zmenku len tak, bez toho, aby očakával hospodársky prínos (napríklad podpis zmenky urobený zo žartu), no aj tu by sa jednalo o zmenku platnú. Za takmer každou zmenkou hospodársky dôvod jej vzniku existuje, i keď pri skúmaní samotnej listiny ostáva spravidla skrytý. Jedná sa v podstate o zmluvu medzi vystaviteľom zmenky a remitentom (prvý veriteľ zo zmenky), ktorá vedie k vydaniu zmenky a býva označovaná ako zmenková zmluva. Táto zmluva je kauzou zmenky a jej prípadné nedostatky otvárajú zmenkovému dlžníkovi cestu, ktorou môže dosiahnuť, že ani z platnej zmenky nemôže byť zaviazaný k zmenkovému plneniu. Uvedenú možnosť zmenkového dlžníka označuje teória a prax ako kauzálne námietky, ZŠZ používa pojem vlastné vzťahy. Možno zhrnúť, že ani z platnej zmenky nie je vystaviteľ povinný plniť, pokiaľ zmenka vznikla na základe takého dojednaní medzi ním a remitentom, ktoré nebolo platné. Rovnaký záver konštatuje Najvyšší súd SR v rozsudku zo dňa 1.7.2009 sp. zn. 1Obdo V 43/2006 (Zo súdnej praxe 42/2009 a tiež ASPI ID:JUD34272SK). Najvyšší súd v odôvodnení konštatuje: "Hoci je zmenka abstraktným úkonom, takmer vždy tu existuje kauza, inak sa hovorí o tzv. zmenkách planých, pri ktorých nie je žiadny hospodársky dôvod ich vydania alebo použitia. Keďže má zmenka rýdzo abstraktný charakter, je aj planá zmenka zmenkou platnou, pretože aj pre ňu platí, že abstraktný zmenkový záväzok nevyžaduje žiaden iný dôvod existencie, než platnú listinu obsahujúcu zmenkový dlh. Vlastník zmenky síce nie je povinný preukázať dôvod (kauzu) zmenky, dlžník však má možnosť sa proti plateniu brániť kauzálnymi námietkami."

V danom prípade navrhovateľ namieta, že odporkyňa kauzálne námietky nevzniesla, preto sa nimi súd prvého stupňa nemohol zaoberať. Sám z moci úradnej ich totiž vznášať nemôže, pretože by nahrádzal tvrdenia obrany odporcu a nedovolené tým zasahoval do hmotnoprávnych vzťahov účastníkov a vytváral ich nerovné postavenie. Možno dať navrhovateľovi za pravdu v tom, že nahrádzanie tvrdení účastníka konania súdom je v sporovom konaní ovládanom zásadou kontradiktórnosti neprípustné, ako aj v tom, že odporkyňa skutočne kauzálne námietky v tomto prípade nevzniesla. Odvolací súd tiež pripúšťa, že vykonanie dôkazov k otázkam okolností vzniku zmenky ku kauzálnym otázkam smeruje. To všetko za situácie, kedy je navrhovateľom predložená zmenka platná a ako bolo uvedené vyššie, platná zmenka bez ďalšieho preukazuje vznik zmenkového záväzku odporcu. V tomto prípade však samotná listina predloženej zmenky obsahuje údaje, z ktorých vznikajú pochybnosti o kvalite kauzálneho vzťahu zmenky, a teda aj pochybnosti, či predložená zmenka, i keď platná, odporkyňu skutočne zaväzuje k plneniu na jej základe. Je nepochybné, že zmenka bola vydaná na rad spoločnosti J., s.r.o., o ktorej je z verejného registra (obchodný register) zrejme, že je poskytovateľom úverov, a že nie je bankou. Súčasne zmenka obsahuje údaj "číslo zmluvy" s viacmiestnym číselným údajom, javí sa vystavená v sérii viacerých typovo totožných zmeniek s predtlačeným remitentom v osobe spoločnosti J., s.r.o., predtlačeným zmenkovým úrokom 0,25 % denne (91,25 % ročne) a súčasne v predtlačí predpokladá rozlišovanie, či je vystaviteľom fyzická osoba nepodnikateľ alebo živnostník (alternatívne uvádza obsah koloniek ako napr. rodné číslo/IČO a pod.). V tomto prípade bol vystaviteľ zmenky, teda odporkyňa identifikovaná údajmi nepodnikateľa. Zo samotného obsahu zmenky sa s vysokou pravdepodobnosťou javí, že zmenka sa týka spotrebiteľského vzťahu (§ 52 OZ). Zároveň treba mať na zreteli, že súd neprístupuje k prejednaniu vecí výlučne iba s poznaním obsahu daného spisu a znalosťou práva izolovane od poznania o iných súdených veciach. Tieto ďalšie poznania súdu môžu byť z dôvodu ich častého výskytu takej intenzity, že sa stanú skutočnosťami známymi súdu z jeho úradnej činnosti. V danom prípade je takou skutočnosťou známou z úradnej činnosti súdu, zvlášť z exekučných vecí, že spoločnosť J. s.r.o. poskytovala úvery v prevažnej miere spotrebiteľom, a že tieto úvery boli zabezpečené zmenkou. Vyžadujúc bežnú podnikateľskú opatrnosť navrhovateľa, ktorý nadobudol a na súde uplatnil rovnakým spôsobom stovky zmeniek od spoločnosti J., s.r.o., je potrebné uvedené vedomosti o pôvode zmenky predpokladať aj u neho. S uvedenou sumou znalostí získaných v prvom rade zo samotnej zmenky ako aj z úradnej činnosti súdu, teda na strane súdu vznikajú objektívne pochybnosti o tom, či predložená zmenka, i keď platná, je spôsobilou zaväzovať odporcu k plneniu podľa nej. Javí sa totiž, že pôvod zmenky je v spotrebiteľskom vzťahu (z rovnakých dôkazov mal súd prvého stupňa pôvod zmenky v spotrebiteľskom vzťahu nesprávne za jednoznačne preukázaný). Pritom v spotrebiteľskom vzťahu je potrebné so zmenkou narábať zvlášť opatrne. Súčasne je priamo zo zmenky zrejme, že zaväzuje k plateniu úroku vo výške viac ako 90 % ročne, čo tiež vyžaduje zvýšenú pozornosť súdu z pohľadu prípustnosti takto vysokého plnenia. Takto vzniknuté pochybnosti o kvalite zmenkovej zmluvy, na základe ktorej zmenka vznikla, je potrebné odstrániť, aby mohol súd vo veci vydať rozhodnutie spĺňajúce požiadavky súdneho rozhodnutia, teda rozhodnutie najmä zákonné a spravodlivé. Preto je

oprávnený vykonať za účelom odstránenia uvedených pochybností ďalšie dokazovanie, ktoré je tu nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Toto ďalšie dokazovanie však nevykonáva na preukázanie tvrdení, ktoré by boli neprípustne dovádzané súdom bez ich pôvodu od účastníkov, ale iba na odstránenie pochybností vyplývajúcich priamo z najvýznamnejšieho dôkazu predloženého navrhovateľom, teda zo zmenky. Pokiaľ priamo z dôkazu, na ktorom je založený uplatnený nárok, vznikajú na strane súdu závažné pochybnosti o tom, či je uplatnený nárok v súlade s právom, nemôžu tieto pochybnosti ostať súdom neodstránené, a to ani pri pasívnom účastníkovi v kontradiktórnom konaní. Súd je tu povinný zvoliť taký procesný postup, ktorým uvedenú vlastnú pochybnosť o zákonnosti uplatneného nároku odstráni, teda aj postup podľa § 120 ods. 1 O.s.p.. Predíde tak vydaniu rozhodnutia, o predmete ktorého by z hľadiska súladu s právom sám pochyboval, čo by bolo v priamom rozpore so základným poslaním súdu, ktorým je ochrana práva.

Ďalšie dokazovanie k otázkam zmenkovej zmluvy - kauzy zmenky, je tak z hľadiska jeho dôvodu prípustné a súčasne nemožno súhlasiť s navrhovateľom, že ho procesný predpis neprípúšťa, i keď iba výnimočne. Špecialitu Nariadenia voči O.s.p. nemožno chápať tak, že v procese podľa Nariadenia nemožno vykonať dokazovanie ex offo. Dokazovanie iniciované zo strany súdu slúži v neposlednom rade na to, aby jeho rozhodnutie obstálo z hľadiska spravodlivosti, ktorá musí byť v právnom štáte dosiahnuteľná v zásade na základe akéhokoľvek právneho predpisu, zvlášť ak na spravodlivosť ako vodiaci princíp svojej právnej úpravy predpis priamo odkazuje (bod 1 preambuly Nariadenia). V každom prípade však musí byť toto dokazovanie vykonané zákonným spôsobom, teda s možnosťou účastníkov vyjadriť sa k nemu.

Napokon navrhovateľ v odvolaní tiež poukazuje na nemožnosť skúmania kauzy po indosamente, teda po prevode zmenky rubopisom, na základe ktorého nadobudol zmenku i navrhovateľ. Aj tento názor navrhovateľa je správny a skúmať kauzálne otázky po indosamente možno iba za podmienok stanovených v § 17 ZŠZ, teda len za veľmi špecifickej situácie. Pokiaľ by však zmenka vznikla v súvislosti so spotrebiteľským vzťahom, mal by prevod rubopisom za následok, že po takomto prevode zmenky by došlo k významnému oslabeniu právneho postavenia spotrebiteľa, čo je v rozpore s právnou úpravou spotrebiteľského práva. Preto je prípustnosť indosamentu zmenky pochádzajúcej zo spotrebiteľských vzťahov obmedzená. V plnej miere sa tu možno stotožniť so závermi Vrchného súdu v Prahe, ktoré konštatoval vo svojom rozsudku z 29.4.2013 sp. zn. 9 Cmo 122/2013 (Právni rozhledy 13-14/2013, str. 508, tiež [www.beck-online.cz](http://www.beck-online.cz)). Citovaný rozsudok totiž v dotknutej časti vychádza z principiálne identickej právnej úpravy spotrebiteľského práva a z totožnej právnej úpravy zmenkového práva. Vrchný súd uvádza: Je potrebné mať na zreteli, že v posudzovanom prípade je zmenková zmluva v zmysle definície ust. § 52 Občianskeho zákonníku (ObčZ) spotrebiteľskou zmluvou. Nemožnosť uzavrieť v tomto prípade zmenkovú zmluvu zakladajúcu zmenku na rad možno nepriamo dovodiť aj zo zákazu stanoveného v ust. § 56 ods. 1, ods. 3 písm. k) ObčZ. (V slovenskom právnom poriadku ust. § 53 ods. 1 OZ v znení ku dňu vystavenia zmenky), podľa ktorého spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). A tiež ust. § 53 ods. 4 písm. b) OZ, podľa ktorého sa za neprijateľné zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve považujú najmä ustanovenia, ktoré dovoľujú dodávateľovi previesť práva a povinnosti zo zmluvy na iného dodávateľa bez súhlasu spotrebiteľa, ak by prevodom došlo k zhoršeniu vymožitelnosti alebo zabezpečenia pohľadávky spotrebiteľa.) K druhému citovanému ustanoveniu vrchný súd ďalej uvádza, že pokiaľ nemôže prevod dlhu dodávateľa spôsobiť zhoršenie vymožitelnosti pohľadávky spotrebiteľa, je nutné dospieť k záveru, že takáto nedovolenosť platí aj v opačnom postavení, teda keď dodávateľ prevádza pohľadávku (v danom prípade zmenku, ako vec, ktorá generuje pohľadávku) a spotrebiteľ má v dôsledku tohto prevodu sťažnú obranu voči nadobúdateľovi. Vrchný súd napokon uzatvára, že pokiaľ nie je v zmenkovej zmluve (teda aj v zmenke; pozn. odvolacieho súdu) vylúčená prevoditeľnosť zmenky rubopisom (doložkou "nie na rad" podľa § 11 ods. (2) ZŠZ; pozn. odvolacieho súdu), potom taká zmluva obsahuje ujednanie, ktoré spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán k ujme spotrebiteľa. Z uvedeného prijíma vrchný súd záver, že pre rozpor so zákonom je podľa ust. § 39 ObčZ (§ 39 OZ pozn. odvolacieho súdu) neplatná zmenková zmluva, na základe ktorej spotrebiteľ podpísal v prospech podnikateľa zmenku na rad súvisiacu so spotrebiteľským úverom. Táto skutočnosť nespôsobuje neplatnosť zmenky, zakladá však dôvodnú obranu proti povinnosti zaplatiť zmenku jej majiteľovi. Na závery citovaného rozsudku odkazuje aj Ústavný súd ČR vo svojom náleze IV. 457/2010 zo dňa 18.7.2013 ([www.nalus.usoud.cz](http://www.nalus.usoud.cz)), v ktorom sa zaoberal problematikou indosovaných zmeniek v spotrebiteľských vzťahoch.

Zo všetkého vyššie uvedeného teda vyplýva, že v ďalšom konaní je súd prvého stupňa oprávnený vykonať dôkazy k okolnostiam kauzy zmenky, z ktorej navrhovateľ uplatňuje právo, a to v zásade všetky, ktoré bude nevyhnutne potrebovať na spravodlivé rozhodnutie vo veci. Do úvahy tu prichádza najmä listina úverovej zmluvy označenej na zmenke, ktorú by mali mať k dispozícii účastníci zmluvy (nie navrhovateľ), ale môže byť aj súčasťou iného súdneho spisu, napríklad exekučného. Dokazovanie však musí súd prvého stupňa vykonať spôsobom zaručujúcim účastníkom právo na vyjadrenie k dôkazom. Pokiaľ sa bude jednať o dôkazy, ku ktorým vykonaniu pristúpi bez návrhu účastníkov, musí účastníkov pred rozhodnutím vo veci oboznámiť, k akým rozhodujúcim skutočnostiam mieni dokazovanie vykonať a aké dôkazy mieni oboznámiť. Listinné dôkazy je povinný súčasne účastníkom zaslať a následne musí účastníkom umožniť vyjadriť sa k takémuto oboznámeniu a dôkazom. Pokiaľ súd prvého stupňa nariadi vo veci pojednávanie, na ktorom predmetné dokazovanie vykoná, uvedené práva účastníkov tým naplní, pretože im možnosť vyjadriť sa k dôkazom vytvorí na pojednávaní. V tejto súvislosti nie je dôvodná námietka navrhovateľa, že pojednávanie tu nie je prípustné, keďže túto možnosť ponecháva na úvahe súdu priamo čl. 5 ods. 1 Nariadenia.

Ak z vykonaného dokazovania súd prvého stupňa zistí, že zmenka má pôvod v spotrebiteľskom vzťahu, vykoná ďalšie skutkové zistenia potrebné k otázkam platnosti zmluvy, na základe ktorej zmenka vznikla (kauzy zmenky). Pri právnom posúdení týchto zistení sa bude riadiť vyššie uvedenými právnymi závermi o dopade prípadnej neplatnosti kauzy zmenky na uplatnené plnenia zo zmenky. Právnymi názormi odvolacieho súdu o spôsobe vykonania dokazovania ako aj o ostatných právnych otázkach v tomto rozhodnutí riešených je súd prvého stupňa v ďalšom konaní viazaný. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Trenčíne jednohlasne.

**Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu odvolanie    n i e    j e    p r í p u s t n é .